

N:o 12.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag, med mera; gifven Stockholms slott den 6 april 1887.

I underdånig skrifvelse den 2 maj 1868 anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t, efter vidare utredning af den redan tillförene väckta frågan om upphörande af Sala bergslags arrende å Sala silfververk, måtte låta höra bergslaget, om och på hvilka vilkor det vore villigt att afstå från ifrågavarande arrende, och i sådant fall aflåta nådig proposition till Riksdagen. Beträffande samma ämne hade Vestmanlands läns lands-ting i skrifvelse den 30 november nästföregående år gjort underdånig framställning. På grund af dessa framställningar hafva för utredande af samtliga på frågan inverkan omständigheter omfattande undersöknings- och värderingsförrättningar egt rum, hvarjemte underdåniga yttranden i frågan inhemtats ej mindre från vederbörande myndigheter än äfven från intressenterne i Sala bergslag. Efter det under ärendets fortgång flere förslag till frågans reglering blifvit framställda, hvilka ur kronans synpunkt befunnits oantagliga, hafva bergslagsintressenterne den 17 sistline november förklarat sig i hufvudsakliga delar biträda ett jemlikt nådigt bref den 22 nästföretgångna oktober dem förelagdt förslag till uppgörelse, åsyftande sjelfva silfververkets öfverlåtelse under full eganderätt å Sala bergslag, mot det att kronan återvinner dispositionsrätten öfver vissa fastigheter och anslag med mera.

Under återopande i öfrigt af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

att uppgörelse må träffas med Sala bergslag i enlighet med följande grunder, nemligen:

1:o) att, med upphäfvande af nådiga transporterne den 20 januari 1682 och den 9 september 1741, Sala storgrufva med dess utmål, grufvans vattensystem med deri befintliga dammar och dambord, kanaler och ledningar samt de vid grufvan anbragta vattenmotorer, konstler och spel med dertill hörande inventarier äfvensom annan i bergslagets besittning varande kronans egendom, som ej här nedan undantages, med full eganderätt å Sala bergslag öfverlätas, utan skyldighet för bergslaget att för silfververket utgöra bergverkstionde;

2:o) att den till bergslaget förlänade stads- eller bergsmansjorden, fri från ränta och rotering, under full eganderätt öfverlätas å bergslagsintressenterne, hvar för den del, som han eger, utan skyldighet att vidare till silfververket utgöra tjänstbarheter för denna jord, hvars i donationsbrefven afsedda ovilkorliga samband med silfververket kommer att upphöra; egande bergslaget framdeles besluta om tiden och sättet för upphörandet af nämnda samband;

3:o) att bergslaget till kronan afstår tillgodonjutandet af alla af grufve- eller bergsfrälsejorden utgående tjänstbarheter och afgifter till silfververket;

4:o) att den med silfververket nu förenade ränteersättningsfonden öfverlätas åt bergslaget till fri disposition;

5:o) att de till bergslaget för konststatens underhåll donerade räntorna och öfriga af denna donation föranledda, till bergslaget utgående bidrag af statsmedel äfvensom anslaget till aflönande af tjänstemännen vid verket till statsverket indragas, då aftalet träder i kraft; dock att grufveingenjören Albert Mortimer Gullbrandsson skall ega att, utöfver den pension från civilstatens pensionsinrättning, hvilken vid afgång från tjensten kan honom tillkomma, årligen under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära fyllnadspension med nio hundra kronor, motsvarande det lönebidrag, som hittills af statsmedel till honom utgått;

6:o) att den 14 mars, efter det aftalet trädt i kraft, den till bergshauptmansboställe anslagna Väsby gård skall jemte dess åbyggnader i laggildt skick af bergslaget till kronans disposition återlemnas;

7:o) att bergslaget skall fem år efter den dag, då aftalet ingås, vara skyldigt frånträda dispositionen af hyttans vattensystem med de vid Sala hytta och derofvanföre gjorda uppdämningar utan annan ersättning, än som i punkten 10:o här nedan omförmäles beträffande Kyllinge såg och mjölqvarn;

8:o) att bergslaget skall vid arrendets upphörande till kronans

disposition återlemna Nora skogsallmänning utan annan ersättning till bergslaget än dels för de af bergslaget bestridda kostnader för skogens afvittring och indelning dels för värdet af åbyggnaderna å då befintliga skogvaktareboställen; dock att bergslaget må tillgodogöra sig virket å det årshygge, som hösten 1887 enligt fastställd hushållningsplan utsattes till afverkning, samt under fem derpå följande år från den norra delen af allmänningen fortfarande, efter utsyning, erhålla sådant gröfre virke, som för grufvan och silfververket erfordras;

9:o) att Kyllinge mjölqvarn och fattigkassa må, enligt gällande föreskrifter, fortfarande förvaltats till understöd för nu lefvande fattige och förlamade arbetare med flere enligt berörde föreskrifter dertill berättigade; förbehållande sig Kongl. Maj:t att, uppå skeende anmälan af Bergsöfverstyrelsen, meddela ändrade bestämmelser härutinnan, samt att, derest silfververket framdeles skulle komma att nedläggas, då förordna om dispositionen ej mindre af qvarnen, än äfven af fattigkassans dåvarande behållning;

10:o) att bergslaget må, vid en blifvande afledning af hyttvattnet och borttagandet af de vid hyttan och derofvanföre gjorde uppdämningar, af vederbörande jordegare njuta ersättning, i den mån sådant öfverensstämmer med föreskrifterna i lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879, för byggnaderna vid Kyllinge såg äfvensom för mistad eller minskad inkomst af Kyllinge mjölqvarn; dock att den i nyssberörde lag stadgade förhöjning af värdet med hälften derutöfver för ifrågavarande verk ej må utgå; samt

11:o) att aftalet skall träda i kraft den 1 januari 1888.

Under förutsättning att förestående förslag till aftal med Sala bergslag vinner Riksdagens godkännande, vill Kongl. Maj:t vidare föreslå Riksdagen att medgifva,

1:o) att, sedan hyttans vattensystem blifvit till kronan afträdt, detsamma må, så vidt kronans rätt angår, utrifvas, under vilkor, att de jordegare, som genom utrifningen vinna fördel, skola till statsverket erlægga ett belopp af 19,800 kronor, motsvarande i afrundadt tal det med trettio procent nedsatta kapitalvärdet af de räntebelopp, som genom förmedling i följd af vattenuppdämning eftergifvits, hvilket belopp skall till betalning fördelas på den nyvunna eller förbättrade jorden i mån af dess genom vattenafledningen vunna fördel, med iakttagande likväl deraf, att frälsehemmanet N:o 6 Enåker icke påföres någon andel

af ifrågavarande aflösningssbelopp; börande omförmälda belopp i statsverkets räkenskaper upptagas under titel »extra uppbörd»;

2:o) att, utan rubbning i gällande bestämmelser om lindringar och understöd i roteringen inom Sala, Norrby, Kumla, Kila, Möklinta, Terna, Löfsta, Enåker, Nora, Våla, Harbo och Huddunge socknar, grufvedrängshjelpen af hemman inom dessa socknar till statsverket indrages och, efter det hjälpen enligt grunderna i nådiga förordningen den 23 Juli 1869 angående förändring af grundräntor och kronotionde blifvit i penningar omsatt, från och med år 1888 med trettio procent ned-sättas; samt

3:o) att den så kallade grufve- eller bergsfrälsejorden må, fri från ränta och rotering äfvensom från tjänstbarheter och afgifter till Sala silfververk, under full eganderätt öfverlåtas till innehafvarne, hvar för den del, som han eger.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Gust. Tamm.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1887.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern THEMPTANDER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve
EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
friherre VON OTTER,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
friherre TAMM.

Under erinran, att senast församlade Riksdag icke före dess upplösning hunnit slutbehandla Kongl. Maj:ts den 17 december 1886 till Riksdagen aflåtna nådiga proposition (n:o 2) angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag, med mera, hemställde föredragande departementschefen, statsrådet friherre Tamm, med åberopade af sitt nämnde dag till statsrådsprotokollet afgifna anförande, att Kongl. Maj:t måtte till den i maj månad sammanträdande Riksdagen aflåta nådig proposition af enahanda lydelse med den förut omförmälda.

Såsom tillägg till de i omförmälda anförande (sid. 23 i det tryckta protokollet) meddelade uppgifter å silfverpriset under de senare åren, anhöll departementschefen att få upplysa, att medeltalen af de å Lon-

dons börs under december månad år 1886 samt de tre första månaderna af innevarande år gjorda noteringar å silfverpriset utgjort respektive 51 kronor 49 öre, 52 kronor 25 öre, 52 kronor 25 öre samt 51 kronor 5 öre, allt för skålpund fint silfver.

Hans Maj:t Konungen behagade bifälla föredragande departementschefens ofvanberörda, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan; och skulle i öfverensstämmelse dermed nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Axel Ädelgren.
